

Farské zvesti

Časopis Gréckokatolíckej farnosti
Zosnutia Presvätej Bohorodičky
v Humennom

Ročník: 16. Rok: 2023 Číslo: 16.

Vydané pre vnútornú potrebu farnosti

Len láska uhasí náš smäd

(z myšlienok pápeža Františka počas cesty v Mongolsku)

„Bože, [...] za tebou prahne moja duša, za tebou túži moje telo; ako vyschnutná, pustá zem bez vody” (Ž 63, 2).

Toto nádherné zvolanie sprevádza cestu nášho života uprostred púšte, ktorú sme povolání prejsť. A práve v tejto vyprahnutej zemi sa k nám dostáva dobrá zvesť: na našej ceste nie sme sami; naša vyprahnutosť nemá moc urobiť náš život neplodným navždy; volanie nášho smädu nezostane nevypočuté.

Boh Otec poslal svojho Syna, aby nám dal živú vodu Ducha Svätého a tak uhasil smäd našej duše (porov. Jn 4, 10). A Ježiš nám ukazuje cestu, ktorou máme ísť, aby sme neboli smädni: je to cesta lásky, po ktorej On kráčal až na kríž a na ktorej nás volá, aby sme ho nasledovali, „lebo kto

stratí svoj život pre mňa, nájde ho” (porov. Mt 16, 24 - 25).

Pozastavme sa spoločne nad týmito dvoma aspektmi: smäd, ktorý v nás prebýva, a láska, ktorá hasí náš smäd.

Predovšetkým sme povolání rozpoznať smäd, ktorý v nás prebýva. Žalmista volá k Bohu, hovorí mu o svojej vyprahnutosti, pretože jeho život sa podobá púšti.

Mnohí z vás sú zvyknutí na krásu a únavu chôdze, činnosti, ktorá pripomína podstatný aspekt biblickej spirituality, zobrazovaný postavou Abraháma a vo všeobecnosti vlastný izraelskému ľudu a každému Pánovmu učeníkovi: všetci, my všetci sme vlastne „Boží kočovníci”, pútnici hľadajúci šťastie, všetci sme pútnici smädni po láske.

Áno, nosíme v sebe neuhasiteľný smäd po šťastí, hľadáme zmysel a smer nášho života, motiváciu pre činnosti, ktoré vykonávame každý deň, a predovšetkým túžime po láske, pretože len láska nás skutočne dokáže uspokojiť, dáva nám dobrý pocit, otvára nás dôvere a umožňuje nám vychutnávať si krásu života.

Kresťanská viera odpovedá na tento smäd, berie ho vážne, neodstraňuje ho, nesnaží sa ho zahnať dočasnými náhradami, nie! Pretože v tomto

smäde totiž spočíva naše veľké tajomstvo: on nás otvára živému Bohu, Bohu lásky, ktorý nám prichádza v ústrety, aby nás urobil svojimi deťmi a zároveň bratmi a sestrami medzi nami navzájom.

A tak sa dostávame k druhému aspektu: láska, ktorá hasí náš smäd. Najprv bol náš smäd existenciálny, veľký, a teraz myslíme na lásku, ktorá uhasí náš smäd. Toto je obsah kresťanskej viery: Boh, ktorý je láska, sa nám vo svojom Synovi Ježišovi priblížil, priblížil sa tebe, mne, všetkým nám. On chce zdieľať s tebou tvoj život, tvoje námahy, tvoje sny, tvoj smäd po šťastí.

Ak si myslíme, že úspech, moc, materiálne veci stačia na uhasenie smädu v našom živote, je to svetská mentalita, ktorá nevedie k ničomu dobrému, ba naopak, zanecháva nás ešte

vyprahnutejších ako predtým. Ježiš nám namiesto toho ukazuje cestu: „*Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma. Lebo kto by si chcel život zachrániť, stratí ho, ale kto stratí svoj život pre mňa, nájde ho*” (Mt 16, 24 - 25).

Najlepšia cesta zo všetkých je táto: objasť Kristov kríž. V srdci kresťanstva je táto ohromujúca a výnimočná správa.

Toto je pravda, ktorú nás Ježiš pozýva objaviť, ktorú chce Ježiš zjaviť nám všetkým. Len láska uhasí

naše srdce, len láska uzdraví naše rany, iba láska nám dáva skutočnú radosť. A toto je cesta, ktorú nás Ježiš naučil a ktorú nám otvoril.

Aj my, drahí bratia a sestry, počúvajte slovo, ktoré Pán hovorí Petrovi: Nasleduj ma, to znamená: staň sa mojím učeníkom, choď tou istou cestou ako ja a nemysli už svetsky. Potom môžeme s Kristovou milosťou a Duchom Svätým kráčať po ceste lásky. Dokonca aj vtedy, keď milovať znamená zaprieť seba samého, bojovať proti osobnému a svetskému egoizmu, riskovať život v bratstve. Lebo hoci je pravda, že to všetko stojí námahu a obeť a niekedy to znamená, že musíme vystúpiť na kríž, ešte väčšou pravdou je to, že keď stratíme pre evanjelium svoj život, Pán nám ho dá v hojnosti, plný lásky a radosti, naveky.

Kalvária ako kresťanský symbol

(teologicko – historický pohľad na symboliku Kalvárií)

Čo si vlastne predstavíme, keď počujeme slovo Kalvária? Istotne mnohých hneď napadne hora Golgota pri Jeruzaleme, kde bol ukrižovaný náš Spasiteľ Ježiš Kristus a kde možno niektorí aj naživo absolvovali modlitbu Krížovej cesty. Iní si zasa predstavia vršok s vyobrazenou krížovou cestou s jednotlivými zastaveniami.

Aj z tohto vyplýva, že Kalvária vo všeobecnosti predstavuje mocný kresťanský symbol. Popri významnom religióznom aspekte, ktorý pretrváva dodnes, je zaujímavé vnímanie kalvárií aj ako architektonického priestoru.

Kalvária znamená podľa väčšiny lexikónov a slovníkov, odvolávajúc sa na Bibliu, miesto smrti ukrižovaného Ježiša v Jeruzaleme, resp. vyobrazenie krížovej cesty, no rovnako sa uvažuje aj o dlhotrvajúcom utrpení Krista.

Hlavnou časťou kalvárií boli zastavenia krížovej cesty, na začiatku ich bolo 12, neskoršie 14. Boli zakončené chrámom alebo hrobkou Ježiša Krista ako posledným zastavením. Ostatné zastávky, ktoré predstavovali rôzne scény, od Večere Pána až k sudcovskej stolici Piláta, boli volené voľne. Okrem toho bola Kalvária obvykle spojená s kaplnkami,

ktoré neboli súčasťou krížovej cesty a predstavovali obrazy svätých, nanebovzatie a pod. K radu problémov sa pripisuje tiež otázka voľby krajiny. Jeruzalemské hory Golgota, Sion, Mariah a Olivová hora, rovnako ako rieka Cedron pretekajúca údolím, mávajú v každej kalvárii svoju obdobu.

Z formálneho hľadiska môžeme kalvárie charakterizovať citátom anglického cestovateľa Johna Pageta, ktorého cestopis *Po Uhorsku a Sedmohradsku* vyšiel v Lipsku roku 1842: „Neviem, či čitateľ uhádne, čo je kalvária, ale v Rakúsku a Uhorsku sú veľmi časté. Obyčajne vyberie sa strmý, avšak nie príliš vysoký vrch, na ktorom sa postaví kaplnka alebo vztýčia tri kríže, ktoré poskytujú predstavu Ukrižovania. Vystupovanie (na vrch) je často uľahčené schodmi a v určitých vzdialenostiach sa nachádzajú kaplnky, z ktorých každá obsahuje obraz alebo reliéf predstavujúci Kristovo umučenie.“

Vzťah týchto špecifických sakrálnych diel ku krajine však nevytvára len ich špecifické umiestnenie predstavované stavbou chrámu, či veľkosťou malého chrámu situovaného na dobre viditeľnom kopci.

Napriek svojim neraz skromným rozmerom dominovali širokému okoliu, pretože pôvodne boli tieto vrchy vo väčšine prípadov nezalesnené. Dôležitý pre stavanie kalvárií bol teda výber miesta, pretože jeho konfigurácia ovplyvňovala aj usporiadanie zastavení. Najčastejšie býval ich sled organicky rozmiestnený v krajine, prispôsobujúc sa len členitosti terénu.

Samotné Kalvárie majú úzky súvis aj so sviatkom Povýšenia svätého Kríža. Historici sa zhodujú v názore, že predovšetkým dve udalosti dali podnet na ustanovenie tohto sviatku:

1. Nájdenie svätého Kríža v 4. storočí. Cisár Konštantín Veľký chcel postaviť v Jeruzaleme na Golgote chrám. Preto sa jeho matka, svätá Helena, vydala v roku 326 do Jeruzalema. Túžila nájsť kríž, na ktorom zomrel Kristus. Keďže bola známa skutočnosť, že kríže po poprave zakopávali v blízkosti popraviska, začala hľadať na Golgote. Našli tri kríže. Keďže tabuľku s nápisom našli trocha ďalej, bolo treba určiť, ktorý kríž bol krížom, na ktorom zomrel Ježiš Kristus. Patriarcha Makarios poradil sv. Helene, aby ich priniesla k lôžku jednej ťažko chorej ženy. Potom sa každým

krížom dotýkali chorej. Pri dotyku Kristovým krížom sa žena hneď uzdravila. Cisárovná kríž pobožkala a poklonila sa mu. To isté urobil aj patriarcha so sprievodom. Patriarcha potom kríž vyzdvihol, aby ho ľudia videli. Tento akt bol podnetom k pomenovaniu sviatku.

Samotný dátum slávania sviatku sa viaže k dátumu posviacky chrámu Pánovho vzkriesenia v Jeruzaleme, ktorá sa konala 13. septembra 335. Na nasledujúci deň sa konalo slávnostné uctievanie kríža pozdvihnutím.

2. Návrat z perzského zajatia v 7. storočí.

V roku 614 perzský kráľ Chozroj dobyl Jeruzalem a medzi inými vzácnosťami odniesol aj Kristov kríž. V roku 628 cisár Heraklios zvíťazil nad Peržanmi a svätý Kríž priniesol naspäť do Jeruzalema, kde práve 14. septembra 628 bolo jeho druhé povýšenie.

Krížová cesta, čiže rozjímanie a uctievanie utrpenia a smrti nášho Spasiteľa, je medzi všetkými katolíckymi pobožnosťami, podľa jednohlasného úsudku svätých otcov, všetkým dušiam žijúcich i zomrelých ľudí najprospernejšia a na duchovné milosti najbohatšia.

Liturgický program

Liturgický program po 15. nedeli po Päťdesiatnici

od 11.09. do 17.09. 2023

Pondelok 11.09.	Prep. Matka Teodora	06:30 sv. lit. (csl.) † Ján, Helena
		18:00 sv. lit. (slov.) 1. † Michal (panychída) 2. † Anton
Utorok 12.09.	Sv. hieromuč. Autonomos	06:30 sv. lit. (csl.) † Michal, Pavlína
		18:00 sv. lit. (slov.) † Mária, Ján, Ján
Streda 13.09.	Sv. hieromuč. Kornélius	06:30 sv. lit. (csl.) † Vasil', Igor
		17:00 Veľká Večiereň
		18:00 sv. lit. (slov.) * Mária, Mária
Štvrtok 14.09.	Povýšenie úctyhodného a životodarného Kríža zdržanlivosť od mäsa mirovanie	06:30 Utiereň
		07:30 sv. lit. (csl.) * Vladimír, Mária...
		18:00 sv. lit. (slov.) * za farnosť
Piatok 15.09.	Presv. Bohorodička Spolutrpiteľka voľnica	09:00 sv. lit. (csl.) * za farnosť
		18:00 sv. lit. (slov.) * Vlado, Jakub, Andrea...
Sobota 16.09.	Sv. veľkomuč. Eufémia	07:00 sv. lit. (csl.) † Božena
		18:00 sv. lit. (slov.) † Slavko (panychída)
Nedeľa 17.09.	16. nedeľa po Päťdesiatnici Sv. mučenica Sofia a jej dcéry Viera, Nádej a Láska hl. 7	07:30 sv. lit. (slov.) * Daniela, Anna
		09:00 sv. lit. (csl.) * za farnosť
		11:00 sv. lit. (slov.) * Zdenko, Martina, Maxim, Alexej
		17:15 Večiereň
		18:00 sv. lit. (slov.) * Anna

Liturgický program

Liturgický program po 16. nedeli po Päťdesiatnici od 18.09. do 24.09. 2023

Pondelok 18.09.	Prep. Otec Eumenios Divotcorca, gortynský biskup	06:30 sv. lit. (csl.) † Tomáš, Mária, Vasil'...
		18:00 sv. lit. (slov.) 1. † Andrej (panychída) 2. † Vladislav, Štefan, Anna, Anna, Juraj
Utorok 19.09.	Sv. mučeníci Trofim, Sabbatios a Dorymedont	06:30 sv. lit. (csl.) † Mária
		18:00 sv. lit. (slov.) † Jozef
Streda 20.09.	Sv. veľkomučeník Eustatios a spol.	06:30 sv. lit. (csl.) † Milan (panychída)
		18:00 sv. lit. (slov.) † Mária, Ján, Mária...
Štvrtok 21.09.	Svätý apoštol Kodrat z Magnézie	06:30 sv. lit. (csl.) † Martin (panychída)
		18:00 sv. lit. (slov.) 1. † Jozef (panychída) 2. † Štefan
Piatok 22.09.	Sv. muč. Fókas, sinopský biskup zdžanlivosť od mäsa	06:30 sv. lit. (csl.) * Ján, Martina, Zuzana
		18:00 sv. lit. (slov.) † Michal, Anna, Miroslav
Sobota 23.09.	Počatie sv. proroka, predchodcu a krstiteľa Jána	07:00 sv. lit. (csl.) * Ondrej, Vlasta, Erik, Zdenka
		18:00 sv. lit. (slov.) † Štefan, Vladislav, Anna...
Nedeľa 24.09.	Sv. prvomučenica a apoštolom rovná Tekla hl. 8	07:30 sv. lit. (slov.) * Štefan, Anna, Renáta, Miroslav, Eva
		09:00 sv. lit. (csl.) * za farnosť
		11:00 sv. lit. (slov.) * Michal
		17:15 Večiereň
		18:00 sv. lit. (slov.) * Alexandra, Michal, Anna, Alexander, Zuzana, Dušanko, Dušan

Kalvária v našej farnosti

(historický pohľad na časť areálu našej Cirkvi)

V našej krajine majú svoju tradíciu Kalvárie a krížové cesty, ktoré svedčia o našom živote a o živote generácií pred nami. Nie sú len pamiatkou a už vôbec nie len umeleckou. Sú mostom medzi životom tých, čo kráčali svojimi kalváriami a krížovými cestami, a nami, čo sme tiež na ceste...

Kalvária je miesto, na ktorom bola postavená pamiatka na cestu Ježiša od domu Piláta na horu Golgota. Rozsah Kalvárií bol rôzny. Od jednoduchých zastavení, cez väčšie až k bohatším typom. Kalvárie sú zväčša situované za obcou, na relatívne opustenom mieste a v kopcovitom teréne, ale nachádzajú sa aj pri chrámoch, či na cintorínoch.

S vývojom ľudskej spoločnosti, ale aj rozvojom duchovného života jednotlivých komunít, sa menia i nároky na využívanie priestoru, ktorý mal v minulosti svoje nespochybniteľné určenie.

Kalvária v našej farnosti je postavená na svahu prístupovej cesty do farského chrámu Zosnutia presvätej Bohorodičky.

Kalváriu vo všeobecnosti tvorí určitý počet sakrálnych stavieb, ktoré lemujú cestu k vrcholnej kaplnke a pripomínajú tak krížovú cestu Ježiša Krista.

V našej farnosti tvoria Kalváriu nasledujúce objekty:

1. **šesť kaplniek krížovej cesty** - s ikonami jednotlivých udalostí odsúdenia a umučenia Ježiša Krista,
2. **vrchná kaplnka Kalvárie** - novovybudovaná kaplnka sv. Kríža, ktorá slúži aj na liturgické účely,
3. **kalvárske schody** - ktoré tvoria aj prístupovú komunikáciu k chrámu.

Kaplnky vo všeobecnosti patria do skupiny malej sakrálnej architektúry. Ľudia ich začali stavať na Božiu slávu ako prejav svojej viery a vzťahu k Bohu, na pamiatku šťastných. či tragických udalostí v živote dediny, určitého spoločenstva alebo jednotlivcov (napr. uzdravenie z ťažkej choroby, morová epidémia, uctenie mŕtvych, uzmierenie sporov o majetok a pod.). Takéto kaplnky sa stavali buď v intraviláne dedín, na rázcestiach alebo na iných významných a legendárnych miestach.

Je nutné zdôrazniť, že **Kalvária pri našom chráme je jedinou kalváriou v rámci celej Prešovskej archieparchie.**

Podnet na výstavbu Krížovej cesty dali otcovia redemptoristi a posvätená bola už v roku 1941. Myšlienku výstavby Kalvárie podporil aj vtedajší humenský dekan Mons. Alexej Toronský. Na vybudovanie prispeli okrem miestneho ružencového spolku aj humenský židia, ktorí prijali sviatosť krstu.

Po roku 1950 začala Kalvária pre nedostatočnú starostlivosť chátrať. Súčasný obraz v kaplnkách zastavení vyhotovil bezplatne akademický maliar a rodák z Humenného Mikuláš Klimčák v roku 1975, obnovené boli v roku 2008 mladým reštaurátorom Pavlom Hromom.

V roku 2017 bol prevedený vonkajší a vnútorný náter kaplniek.

V roku 2021 bola vybudovaná nová vrchná kaplnka, na výstavbu ktorej sa použili materiál aj z pôvodnej kaplnky. Zbúraním pôvodnej poslednej kaplnky Kalvárie a postavením novej – posunutím v rámci areálu, vznikol nový liturgický priestor, ktorý má multifunkčné využitie: slúženie liturgii, miesto pre Boží hrob na Veľký piatok (úžasná symbolika v súvislosti s Kalváriou), zároveň vzniklo miesto aj na súkromnú modlitbu. Súčasne

vznikli pri chráme aj nové spevnené plochy a vytvorilo sa také menšie námestie pred farským chrámom.

V roku 2022 boli aj ostatné kaplnky Kalvárie kompletne revitalizované: výmena strešnej krytiny, nová fasáda a taktiež boli osadené nové presklené dvere na kaplnkách.

Kalvárske odpusty sa konajú po sviatku *Povýšenia svätého kríža*, ktorý sa slávi 14. septembra.

Kalvársky odpust v spojení so sviatkom *Povýšenia svätého kríža* je veľkolepou oslavou svätého Kríža.

Kríž sa označuje za znamenie víťazstva, znamenie sily a spásy, neporaziteľnú zbraň, silu veriacich, bránu do raja, či záchranu Cirkvi. Cez kríž sa klaniame predovšetkým Ježišovi Kristovi, ktorý bol za nás ukrižovaný, umučený a pochovaný, ale tretieho dňa vstal z mŕtvych.

„Odkedy si Ježiš vybral kríž a zomrel na Golgote, všetci, čo trpia, zvlášť tí, čo trpia nevinne, môžu sa stretnúť s tvárou 'Trpiaceho služobníka' a nájsť v jeho utrpení plnú pravdu o bolesti, o jej plnom zmysle a o jej dôležitosti.“

(sv. Ján Pavol II.)